

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2683-

20. mai 2022

Svar på spørsmål til Prop 98 L (2021-2022) Endringer i friskolelova

Jeg viser til brev fra Utdannings- og forskningskomiteen 19. mai 2022. Komiteen ber om departementets redegjørelse for hvordan godkjenningsgrunnlaget i friskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav g kan utformes for å sikre at eksisterende skoler som tilbyr opplæring i tradisjonshåndverksfag fortsatt skal kunne videreføre og utvikle et fullverdig tilbud.

Godkjenningsgrunnlaget i friskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav g) kom inn i den tidligere privatskoleloven ved en lovendring i 2012, da med betegnelsen *vidaregående opplæring i små og verneverdige handverksfag*, jf. Prop 84 L (2011-2012). Bakgrunnen for dette godkjenningsgrunnlaget er at Stortinget i 2006 ratifiserte UNESCOs konvensjon 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Konvensjonen understreker at det ikke bare er funksjonen av produktene som har verdi, men selve håndverksteknikken, og at det er knyttet en tradisjon til denne. Ratifiseringen av UNESCO-konvensjonen viser et ønske om å ta vare på gamle og tradisjonelle håndverk.

I Prop 84 L (2011-2012) presiserte departementet *«at opplæring i disse faga er, og skal halde fram med å vere, eit ansvar for den offentlege skolen, men som eit avgrensa supplement spelar dei private tilboda ei viktig rolle»*.

Betegnelsen på godkjenningsgrunnlaget ble ved en lovendring som trådte i kraft 1. januar 2021 endret til *vidaregående opplæring i verneverdige tradisjonshåndverksfag*, jf. Prop 96 L (2019-2020). I forbindelse med implementeringen av ny tilbudsstruktur for videregående opplæring ble begrepet «verneverdige tradisjonshåndverksfag» tatt i bruk som erstatning for begrepet «små verneverdige fag». Lovendringen var dermed rent teknisk for å samordne begrepsbruken med tilbudsstrukturen i offentlig videregående skole. I Prop 96 L (2019-2020) understreker departementet at endringen ikke berører *«muligheten til å få godkjenning etter*

bokstav g. Det er Utdanningsdirektoratet som avgjør i samråd med Sekretariatet for små og verneverdige fag (SSV) og de faglige rådene hvilke fag som skal regnes som verneverdige tradisjonshåndverksfag.»

Uavhengig av grunnlag gis godkjenning av nye private skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering, jf. friskoleloven § 2-1 første ledd. Vertskommunen/vertsfylket har uttalerett, og godkjenning skal ikke gis dersom etablering av det private opplæringstilbudet har negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet.

For godkjenning av opplæringstilbud på g-grunnlaget, angir Prop 84 L (2011-2012) hvilke sentrale momenter som vil være relevante i den skjønnsmessige vurderingen, se proposisjonens kapittel 7.3.1:

- faget skal være en del av tilbudsstrukturen for videregående opplæring eller være godkjent som et forsøk
- faget er truet og fagkunnskaper står i fare for å dø ut på grunn av mangel på nyrekruttering
- faget skal ivareta tradisjonelle håndverksfaglige teknikker, materialer og metoder
- faget har kulturell verdi som det av samfunnsmessige årsaker er viktig å videreføre
- faget har under 15 nye lærekontrakter i løpet av en tre års periode

I proposisjonen er det understreket at kriteriene ikke er «å forstå verken som absolutte vilkår eller nødvendigvis kumulative vilkår. Det vil altså ikke være slik at det kun er opplæring i fag som er å finne på SSVs fagliste som skal kunne godkjennes. Andre fag kan også, etter en helhetsvurdering, falle inn under bestemmelsen».

En privatskole vil etter dagens regler ikke miste godkjenningen til å gi opplæring i et håndverksfag grunnlagt i at faget tas ut av listen over verneverdige fag. Listen oppdateres av Utdanningsdirektoratet hvert år.

I forarbeidene er det presisert at loven ikke åpner for godkjenning av Vg3 i de private skolene. Departementet understreket at muligheten for læreplass etter avsluttet opplæring i skole vil veie tungt i godkjenningsvurderingen. Dersom det er stor usikkerhet knyttet til tilgjengelige læreplasser, vil dette tale mot godkjenning av opplæringstilbudet. Det er helt unntaksvis gitt godkjenning for Vg3 i skole¹.

Etter min vurdering gir forarbeidene til g-grunnlaget rom for å godkjenne opplæringstilbud i tradisjonshåndverksfag som ikke står på listen over verneverdige fag. Ordlyden i lovbestemmelsen er imidlertid begrenset til å gjelde «verneverdige» fag, med referanse til listen over verneverdige fag. For å sikre at eksisterende skoler som tilbyr opplæring i

¹ Hjerleid Handverksskole har en midlertid godkjenning, ut 2023 for å tilby Vg3 treskjærerfaget. Plus-skolen har godkjenning for å tilby Vg3-opplæring i skole i gullsmedfaget, skomakerfaget og trebåtbyggerfaget.

tradisjonshåndverksfag fortsatt skal kunne videreføre og utvikle et fullverdig tilbud, kan dette for eksempel gjøres ved å endre lovbestemmelsen slik at begrepet «verneverdige» tas ut. Da vil friskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav g) få slik ordlyd: «*vidaregåande opplæring i tradisjonshåndverksfag*». Dersom Stortinget skulle vedta en slik lovendring, vil det kunne legges til grunn at endringen vil åpne for at det i vurderingen av om godkjenning av opplæringstilbud skal gis, kan legges vekt på helheten i det opplæringstilbudet skolen ønsker å tilby. Dette vil være i samsvar med de momentene som er angitt som sentrale og relevante i den skjønnsmessige vurderingen som er angitt i Prop 84 L (2011-2012). Det kan i tillegg være et moment i vurderingen at det i opplæringen legges særlig vekt på bruk av tradisjonelle håndverksteknikker.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur